วารสารภาษาและภาษาศาสตร์ ปีที่ 35 ฉบับที่ 2 (มกราคม-มิถุนายน 2560)
JOURNAL OF LANGUAGE AND LINGUISTICS 35, 2 (JANUARY- JUNE 2017)

เมื่อ *"คน"* กลายเป็น *"สัตว์"*: ความหมายเปรียบเทียบของสัตว์ในภาษาไทยและภาษาอินโดนีเซีย[1]

When *"Human"* Becomes *"Animal"*: Figurative meanings of *"Animal"* in Thai and Indonesian

รังสิมา รุ่งเรือง
ชัชวดี ศรลัมพ์

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความหมายเปรียบเทียบของสัตว์ในภาษาไทยกับภาษาอินโดนีเซีย ที่มีความหมายเปรียบเทียบหมายถึง "คน" รวมถึงกระบวนการทางความหมายเปรียบเทียบของสัตว์ในภาษาไทยและภาษาอินโดนีเซีย ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลความหมายเปรียบเทียบของสัตว์ในภาษาไทยจากคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติ และหนังสือสำนวน สุภาษิตและคำพังเพยไทยจำนวน 31 เล่ม และเก็บรวบรวมข้อมูลความหมายเปรียบเทียบของสัตว์ในภาษาอินโดนีเซียจาก SEALang Library Indonesian Corpus (คลังข้อมูลภาษาอินโดนีเซีย ห้องสมุดภาษาเอเชียตะวันออกเฉียงใต้) และหนังสือสำนวน สุภาษิตและคำพังเพยอินโดนีเซียจำนวน 32 เล่ม พบข้อมูลความหมายเปรียบเทียบของสัตว์ในภาษาไทย จำนวน 270 ข้อมูล และข้อมูลความหมายเปรียบเทียบของสัตว์ในภาษาอินโดนีเซีย จำนวน 287 ข้อมูล รวมทั้งสิ้น 557 ข้อมูล ผู้วิจัยได้นำแนวคิดด้านการวิเคราะห์อรรถลักษณ์มาใช้ในการวิเคราะห์ ผลการวิเคราะห์พบว่า สัตว์ที่นำมาใช้เปรียบเทียบเป็นสัตว์ที่อยู่ในกลุ่ม สัตว์บก สัตว์น้ำ สัตว์ปีก สัตว์ครึ่งบกครึ่งน้ำ สัตว์เลื้อยคลาน สัตว์ที่ไม่มีกระดูกสันหลังขนาดเล็ก และสัตว์ในเทพนิยายและตำนาน เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลความหมายเปรียบเทียบของสัตว์ในภาษาไทยและภาษาอินโดนีเซีย ผู้วิจัยพบว่า ข้อมูลความหมายเปรียบเทียบของสัตว์ในภาษาไทยและภาษาอินโดนีเซียมีทั้งความเหมือนและความต่างในด้านความหมายเปรียบเทียบและชนิดของสัตว์ที่ใช้ในการเปรียบเทียบ ซึ่งเป็นผลจากอิทธิพลของวัฒนธรรมไทยและอินโดนีเซีย

คำสำคัญ: ความหมายเปรียบเทียบของสัตว์ การวิเคราะห์อรรถลักษณ์ ภาษาอินโดนีเซีย

[1] บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาศาสตร์เพื่อการสื่อสาร คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

Abstract

This research studies and compares figurative meanings of animals including figurative meaning procedures in Thai and Indonesian. Thai language data were collected from Thai National Corpus and 31 books on Thai proverbs and idioms. Indonesian language data were collected from SEALang Library Indonesian Corpus and 32 books on Indonesian proverbs and idioms. There are 270 examples in Thai, and 287 examples in Indonesian, totaling 557 examples of figurative meanings of animals in Thai and Indonesian. With regards to animal categorizations, 7 groups of animals were discerned which are: terrestrial, aquatic, poultries, amphibians, reptiles, invertebrates and myth. The results of this study indicated that there are similarities and differences of the figurative meanings of animals in both Thai and Indonesian are caused by the influences of each languages' culture.

Keywords: figurative meanings of animals, componential analysis, Indonesian language

1. บทนำ

ในแต่ละสังคมมีภาษาและวัฒนธรรมที่แตกต่างกันย่อมทำให้ระบบความคิด และโลกทัศน์ของคนในสังคมนั้น ๆ แตกต่างกันไปด้วย ซึ่งสามารถแสดงออกผ่านความหมายของรูปภาษาต่าง ๆ เนื่องจากความหมายในภาษาผูกโยงอยู่กับคำ เพื่อใช้แสดงมโนทัศน์ต่าง ๆ ที่ผู้คนในสังคมมีร่วมกัน เช่น ความหมายเปรียบเทียบและสำนวน ซึ่งเป็นคำหรือกลุ่มคำที่มนุษย์นำมาใช้ในการสื่อความหมายโดยนัยหรือความหมายเชิงเปรียบเทียบซึ่งผู้รับสารต้องตีความอีกชั้นหนึ่งจึงจะเข้าใจ ในการศึกษาความหมายเปรียบเทียบ และสำนวนตามแนวทางของภาษาศาสตร์ที่ผ่านมา จินดารัตน์ บุญพันธ์ (2547, น. 2) กล่าวว่า สำนวนไทยมักเปรียบเทียบสิ่งที่อยู่ใกล้ตัวมนุษย์ อาจเกิดจากมูลเหตุที่ต่างกัน เช่น เกิดจากธรรมชาติ การละเล่น ประวัติศาสตร์ ศาสนา อวัยวะร่างกาย และสัตว์ เป็นต้น สำนวนและความหมายเปรียบเทียบที่ใช้สัตว์ในการเปรียบเทียบ ซึ่งมีความหมายในการเปรียบเปรย ว่ากล่าว ตักเตือน และสั่งสอน สัตว์มีความสัมพันธ์กับสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวโดยเฉพาะกับคน คนเลี้ยงสัตว์ไว้เพื่อดูเล่น เป็นอาหาร เป็นพาหนะ หรือใช้แรงงาน จึงทำให้มนุษย์เข้าใจลักษณะนิสัยของสัตว์ พฤติกรรมบางอย่างของคนและสัตว์คล้ายคลึงกัน โดยคนเห็นพฤติกรรมของสัตว์ว่ามีบางอย่างคล้ายคลึงกับพฤติกรรมของคน จึงนำสัตว์มาเปรียบเทียบกับคน

จากการที่ผู้วิจัยได้มีโอกาสเรียนรู้ภาษาและวัฒนธรรมของชาวอินโดนีเซียซึ่งแตกต่างจากภาษาไทยและสังคมไทยในบางแง่มุม ทำให้ทราบว่าในภาษาอินโดนีเซียมีคำเปรียบเทียบมากมายหลายรูปแบบ ซึ่งรวมถึงคำเปรียบเทียบที่เกี่ยวข้องกับสัตว์ชนิดต่าง ๆ ที่ปรากฏในรูปแบบของสำนวน สุภาษิต คำพังเพย หรือแม้แต่คำที่ใช้เปรียบเทียบ ผู้วิจัยพบความเหมือนและความแตกต่างของคำที่เกี่ยวข้องกับ

สัตว์ในภาษาไทยและภาษาอินโดนีเซีย สัตว์แต่ละชนิดในสังคมอินโดนีเซียมีความหมายและลักษณะเฉพาะตัวที่แตกต่างกัน จนมีการนำมาใช้เป็นคำเปรียบเทียบในภาษาอินโดนีเซีย ซึ่งแสดงให้เห็นถึงระบบความคิดและค่านิยมเกี่ยวกับสัตว์ของชาวอินโดนีเซีย คำเปรียบเทียบบางคำในภาษาอินโดนีเซียไม่ปรากฏในภาษาไทย เช่น Bagai pungguk merindukan bulan. 'เหมือนนกฮูกคิดถึงดวงจันทร์' หมายถึง คนที่คิดถึงคนที่ไม่ได้รักตน (Departemen Pendidikan Nasional, 2014, hlm. 1116) ในทางเดียวกัน คำเปรียบเทียบบางคำในภาษาไทยก็ไม่ปรากฏในภาษาอินโดนีเซีย เช่น แมลงเม่า ในสำนวน "แมงเม่าบินเข้ากองไฟ" หมายถึง คนที่เข้าหาอันตราย (ขุนวิจิตมาตรา, 2543, น. 432)

การศึกษาความหมายของภาษาที่ใช้การเปรียบเทียบ โดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสัตว์ ด้วยวิธีการวิเคราะห์อรรถลักษณ์ของความหมายเปรียบเทียบของสัตว์เพื่อให้ทราบถึงองค์ประกอบย่อยทางความหมายของสัตว์และความหมายเปรียบเทียบที่เกิดขึ้นในแต่ละภาษาว่ามีองค์ประกอบใดบ้างที่เหมือนหรือต่างกัน ถึงสามารถนำมาเปรียบกันได้ จะทำให้สามารถเข้าใจแนวความคิด โลกทัศน์ และค่านิยมของผู้ใช้ภาษาทั้งสองภาษา ตลอดจนตระหนักถึงความเหมือนและความแตกต่างของวิถีชีวิต ที่เป็นผลมาจากภาษาและวัฒนธรรม และทำให้เข้าใจค่านิยมของผู้คนทั้งสองประเทศอีกด้วย นอกจากนั้น จะก่อให้เกิดประโยชน์โดยตรงต่อการศึกษาภาษาอินโดนีเซีย และเสริมสร้างความเข้าใจระหว่างสองประเทศในด้านการศึกษาความหมายเปรียบเทียบที่เกี่ยวข้องกับสัตว์ต่อไป

2. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิดด้านการวิเคราะห์อรรถลักษณ์

การวิเคราะห์ความหมายของคำ นักภาษาศาสตร์ใช้วิธีการวิเคราะห์ที่เรียกว่า การวิเคราะห์องค์ประกอบทางความหมาย (componential analysis) โดยมีแนวคิดว่าความหมายของคำสามารถจำแนกเป็นความหมายย่อย ๆ ได้ ซึ่งความหมายย่อยของคำเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้เราสามารถแยกความหมายของคำแต่ละคำออกจากความหมายของคำอื่นได้ ความหมายย่อยของคำเรียกว่า อรรถลักษณ์ (semantic feature) หรือองค์ประกอบทางความหมาย (semantic component) การวิเคราะห์อรรถลักษณ์เป็นการวิเคราะห์องค์ประกอบทางความหมายที่ไม่ได้เป็นความหมายของคำใดคำหนึ่ง แต่เป็นส่วนหนึ่งของความหมายของคำหลายคำ อรรถลักษณ์ต่าง ๆ ของคำประกอบเข้าเป็นความหมายของคำนั้น ส่วนการวิเคราะห์หาความหมายย่อยของคำจำเป็นต้องพิจารณาความสัมพันธ์ทางความหมายที่มีร่วมกันระหว่างคำ

นีดา (Nida, 1975, p.32) กล่าวว่า ในการวิเคราะห์ความหมายประจำรูปของคำ จะต้องหาองค์ประกอบที่เพียงพอและจำเป็นของความหมายให้ได้ก่อน เนื่องจากองค์ประกอบเหล่านี้แบ่งแยกความหมายของคำออกจากความหมายของคำอื่นที่อาจอยู่ในแวดวงความหมาย (semantic domain) เดียวกัน ในการค้นหา

องค์ประกอบทางความหมายของคำ จำเป็นต้องทราบความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบด้วยกัน เพื่อช่วยให้เข้าใจความหมายของคำได้ดียิ่งขึ้น คำจะมีความหมายได้ก็ต่อเมื่อความหมายของคำนั้นแตกต่างอย่างมีระบบกับคำอื่นที่มีองค์ประกอบร่วมกัน เช่น ความหมายของคำว่า “พ่อ” จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อมีความแตกต่างจากคำอื่นที่อยู่ในแวดวงความหมายเดียวกัน ได้แก่ แวดวงคำเรียกญาติ (kinship term) ความหมายของคำว่า “พ่อ” แตกต่างความหมายของคำว่า “แม่” เนื่องจาก “พ่อ” เป็นเพศชาย ส่วน “แม่” เป็นเพศหญิง

ในการศึกษาความหมายของคำ นีดา (Nida, 1975) ศึกษาโดยนำความหมายของคำมาแยกออกเป็นความหมายย่อย หรือที่เรียกว่าอรรถลักษณ์ การวิเคราะห์อรรถลักษณ์เป็นการวิเคราะห์องค์ประกอบของความหมาย ที่ไม่ได้เป็นความหมายของคำใดคำหนึ่งเท่านั้น แต่เป็นส่วนหนึ่งของความหมายของคำอื่นได้หลายคำ และกำหนดอรรถลักษณ์เป็นค่า [+] และค่า [–] เพื่อแสดงความเหมือนหรือความต่างของความหมายย่อยของคำเหล่านั้น และเพื่อลดจำนวนอรรถลักษณ์ลง หากคำใดมีคุณสมบัติจะมีเครื่องหมาย [+] อยู่หน้าอรรถลักษณ์ แต่ถ้าหากไม่มีคุณสมบัติจะมีเครื่องหมาย [-] อยู่หน้าอรรถลักษณ์ของคำที่วิเคราะห์ เช่น

พ่อ	แม่
[+มีชีวิต]	[+มีชีวิต]
[+มนุษย์]	[+มนุษย์]
[+มีลูก]	[+มีลูก]
[+เพศชาย]	[-เพศชาย]

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า พ่อ และ แม่ต่างกันที่ คุณสมบัติ [ชาย] กล่าวคือ พ่อมีคุณสมบัติเป็นเพศชาย จึงแสดงด้วยอรรถลักษณ์ [+เพศชาย] ส่วนแม่ไม่มีคุณสมบัติเป็นเพศชายจึงแสดงด้วยอรรถลักษณ์ [-เพศชาย]

ในการวิเคราะห์อรรถลักษณ์แสดงให้เห็นความสัมพันธ์ทางความหมายของคำในภาษา เนื่องจากอรรถลักษณ์แต่ละประการที่ประกอบกันเป็นความหมายแต่ละคำจะไม่ใช่อรรถลักษณ์ที่พบในคำ ๆ เดียว คำที่มีอรรถลักษณ์เหมือนกันเป็นส่วนใหญ่จะเป็นคำที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกันทางความหมาย ส่วนคำที่มีอรรถลักษณ์ต่างไปจากคำอื่นในกลุ่ม จะเป็นคำที่มีความสัมพันธ์ทางความหมายน้อยหรือไม่มีเลย ตัวอย่างของคำที่มีความสัมพันธ์กันทางความหมาย เช่น คำกริยาในภาษาไทย ฉีก ตัด หั่น แต่ละคำแสดงความหมายว่าเป็นการทำให้สิ่งของขาดจากกัน แสดงให้เห็นว่าคำกริยาในกลุ่มดังกล่าวมีความสัมพันธ์กันทางความหมาย แสดงว่าการวิเคราะห์อรรถลักษณ์ช่วยให้เห็นความสัมพันธ์ทางความหมายของคำต่าง ๆ (จินดารัตน์ บุญพันธ์, 2547)

ผู้วิจัยนำแนวคิดด้านการวิเคราะห์อรรถลักษณ์มาใช้ในการเปรียบเทียบองค์ประกอบทางความหมายของสัตว์ระหว่างภาษาไทยกับภาษาอินโดนีเซีย เพื่อแสดงให้เห็นองค์ประกอบทางความหมายของสัตว์ระหว่างสองภาษา และการนำลักษณะต่าง ๆ ของสัตว์มาใช้ในการเปรียบเทียบ

3. วิธีการวิจัย

3.1 การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1.1 การรวบรวมรายชื่อสัตว์จากหนังสือพจนานุกรมสัตว์

คัดเลือกเฉพาะรายชื่อสัตว์ทั่วไปไม่คัดเลือกรายชื่อสัตว์เฉพาะเรียงตามลำดับอักษร เพื่อใช้ในการค้นหาข้อมูลความหมายเปรียบเทียบของสัตว์จำนวน 500 ข้อต่อสัตว์หนึ่งชนิด โดยข้อมูลภาษาไทยเก็บจากคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติ และข้อมูลภาษาอินโดนีเซียเก็บจากคลังข้อมูล SEALang Library Indonesian Corpus (คลังข้อมูลภาษาอินโดนีเซีย ห้องสมุดภาษาเอเชียตะวันออกเฉียงใต้)

3.1.2 การคัดเลือกเฉพาะข้อมูลที่เป็นความหมายเปรียบเทียบ

ข้อมูลภาษาไทยอ้างอิงจากพจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน ฉบับ พ.ศ. 2542 และหนังสือสำนวนไทย สุภาษิตและคำพังเพย ส่วนข้อมูลภาษาอินโดนีเซียอ้างอิงจาก Kamus Besar Bahasa Indonesia Pusat Bahasa (พจนานุกรมหลักภาษาอินโดนีเซีย กรมการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 4 ปี 2014) และหนังสือสำนวน สุภาษิตและคำพังเพยภาษาอินโดนีเซีย

3.2 การวิเคราะห์ข้อมูล

3.2.1 การวิเคราะห์ข้อมูลในภาษาไทยและภาษาอินโดนีเซีย

วิเคราะห์อรรถลักษณ์ของสัตว์และความหมายที่เกิดจากการเปรียบเทียบของสัตว์ โดยใช้แนวคิดการวิเคราะห์อรรถลักษณ์ของอูจีน นีดา (Nida, 1975) เพื่อให้ทราบถึงองค์ประกอบย่อยต่าง ๆ ของสิ่งที่ถูกเปรียบและแบบเปรียบ และเพื่อใช้ในการอธิบายสิ่งที่เชื่อมโยงกันระหว่างสิ่งที่ถูกเปรียบและแบบเปรียบ โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เดียวกันทั้งในภาษาไทยและภาษาอินโดนีเซีย

3.2.2 การวิเคราะห์เปรียบเทียบข้อมูลภาษาไทยและภาษาอินโดนีเซีย

3.2.2.1 วิเคราะห์เปรียบเทียบความเหมือนและความต่างของความหมายเปรียบเทียบของสัตว์ในภาษาไทยและภาษาอินโดนีเซีย ที่มีความหมายเปรียบเทียบหมายถึง คน โดยใช้แนวคิดการวิเคราะห์อรรถลักษณ์

3.2.2.2 วิเคราะห์ความหมายเปรียบเทียบของสัตว์ในภาษาไทยและภาษาอินโดนีเซีย โดยพิจารณาจากอรรถลักษณ์ของสัตว์ ซึ่งเป็นความหมายประจำรูปของสัตว์ และความหมายที่เกิดจากการเปรียบเทียบที่หมายถึง คน ที่ทำให้ทราบว่าสัตว์มีความหมายเปรียบเทียบกับสิ่งใดจากอรรถลักษณ์

3.2.2.3 สรุปและอภิปรายผลการศึกษา

4. ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความหมายเปรียบเทียบของสัตว์ในภาษาไทยและภาษาอินโดนีเซียที่มีความหมายเปรียบเทียบหมายถึง คน ผู้วิจัยได้วิเคราะห์อรรถลักษณ์เพื่อหาความหมายที่มีร่วมกันอย่างชัดเจนระหว่างความหมายประจำรูปและความหมายเปรียบเทียบของสัตว์ โดยเป็นความหมายเปรียบเทียบของสัตว์ที่เกิดจากความหมายประจำรูปของสัตว์ ซึ่งความหมายประจำรูปของสัตว์หมายความรวมถึง ส่วนประกอบของสัตว์ คุณสมบัติทางกายภาพ ลักษณะนิสัย พฤติกรรม และความเป็นอยู่ของสัตว์ โดยสัตว์ที่ถูกนำมาเปรียบเทียบสามารถจำแนกออกได้เป็น 7 กลุ่ม ผู้วิจัยอ้างอิงการจัดหมวดหมู่คำของนววรรณ พันธุเมธา (2544) ได้แก่

ก. สัตว์บก หมายถึง สัตว์ที่ดำรงชีวิตอยู่บนบก เช่น หมา, แมว, หมู, ควาย

ข. สัตว์น้ำ หมายถึง สัตว์ที่ดำรงชีวิตอยู่ในน้ำ เช่น กุ้ง, ปลา

ค. สัตว์ปีก หมายถึง สัตว์ที่มีปีก หมายถึง ไก่, ค้างคาว, เป็ด, หงส์

ง. สัตว์ครึ่งบกครึ่งน้ำ หมายถึง สัตว์ที่ดำรงชีวิตได้ทั้งบนบกและน้ำ กบ, เขียด, คางคก

จ. สัตว์เลื้อยคลาน หมายถึง สัตว์ที่ผิวหนังมีเกร็ดปกคลุมทั่วไป เคลื่อนที่ด้วยการเลื้อยหรือคลาน เช่น กิ้งก่า, จระเข้, เหี้ย

ฉ. สัตว์ไม่มีกระดูกสันหลังขนาดเล็ก หมายถึง แมลงและแมง แมงมุม, แมลงเม่า

ช. สัตว์ในวรรณกรรม หมายถึง สัตว์ที่ปรากฏในวรรณกรรม ไม่มีตัวตนอยู่จริง นาค, มังกร

ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

4.1 ความหมายเปรียบเทียบของสัตว์ในภาษาไทย

ความหมายเปรียบเทียบของสัตว์ในภาษาไทยที่มีความหมายเปรียบเทียบหมายถึง คน หมายถึง มนุษย์ เชื้อชาติ อวัยวะ ลักษณะของมนุษย์ เช่น คนดี คนร้าย คนเก่ง ผู้ชาย ผู้หญิง บุคคลประเภทที่สาม ผู้วิจัยพบข้อมูลทั้งสิ้น 270 ประโยค พบสัตว์ที่มีความหมายเปรียบเทียบเป็นคน จำนวน 69 ประเภท ซึ่งสามารถจัดกลุ่มสัตว์ออกเป็น 7 กลุ่ม ได้แก่ สัตว์บก สัตว์น้ำ สัตว์ปีก สัตว์ครึ่งบกครึ่งน้ำ สัตว์เลื้อยคลาน สัตว์ที่ไม่มีกระดูกสันหลังขนาดเล็ก (นววรรณ พันธุเมธา, 2544) และสัตว์ในวรรณกรรม ดังตัวอย่าง

1) กระทิง พบในประโยค “เสือ สิงห์ กระทิง แรด” หมายถึง คนเลวทราม ขี้โกงและอันตราย (อุดมพร อมรธรรม, 2556, น. 302)

	ความหมายประจำรูป	ความหมายที่เกิดจากการเปรียบเทียบ
	เสือ, สิงห์, กระทิง, แรด	คน (อันตรายที่ไม่ควรคบหา)
<u>วิเคราะห์อรรถลักษณ์</u>	[-มนุษย์]	[+มนุษย์]
	[+บก]	[-บก]

[+อันตราย]	[-ดี]*
[+ดุร้าย]	[+อันตราย]*

จากข้อมูลนี้เปรียบเทียบเสือ สิงห์ กระทิง และแรดเป็นคน โดยมีอรรถลักษณ์ร่วมกันระหว่างความหมายประจำรูปของ “เสือ สิงห์ กระทิง แรด” กับความหมายที่เกิดจากการเปรียบเทียบเป็น “คน” คือ [+อันตราย] และ [+ดุร้าย] เสือ สิงห์ กระทิง และแรดถูกนำมาเปรียบเป็นคนเลวและอันตราย เพราะเสือ สิงห์ กระทิง แรดเป็นสัตว์ป่าที่มีขนาดใหญ่และดุร้าย (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546) สามารถทำอันตรายให้กับผู้ที่เข้าใกล้ได้ จึงนำเสือ สิงห์ กระทิง และแรดมาเปรียบเป็นคนที่สามารถก่อให้เกิดอันตราย

2) ค้างคาว พบในประโยค “ใช้ชีวิตแบบค้างคาว” หมายถึง คนที่ดำเนินชีวิตในช่วงเวลากลางคืนและพักผ่อนในช่วงเวลากลางวัน

	ความหมายประจำรูป	ความหมายที่เกิดจากการเปรียบเทียบ
	ค้างคาว	คน (ที่ดำเนินชีวิตในช่วงเวลากลางคืน)
<u>วิเคราะห์อรรถลักษณ์</u>	[-มนุษย์]	[+มนุษย์]
	[+ปีก]	[-ปีก]
	[+กลางคืน]	[+กลางคืน]

ประโยคนี้เปรียบเทียบค้างคาวเป็นคนที่ดำเนินชีวิตในช่วงเวลากลางคืน โดยมีอรรถลักษณ์ร่วมกันระหว่างความหมายประจำรูปของ “ค้างคาว” กับความหมายที่เกิดจากการเปรียบเทียบเป็น “คน” คือ [+กลางคืน] ค้างคาวมักออกหากินในเวลากลางคืน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546, น. 244) และพักผ่อนในช่วงเวลากลางวัน แต่คนเป็นสิ่งมีชีวิตที่ทำงานหากินตอนกลางวันและพักผ่อนตอนกลางคืน ดังนั้นจึงเปรียบเทียบคนที่ออกทำงานในช่วงเวลากลางคืนว่าเป็นค้างคาว

3) กบในกะลาครอบ หมายถึง คนที่มองเห็นโลกในวงแคบ มีความรู้น้อย (ชุลีพร, นำโชค, อาพร, 2538, น. 6)

	ความหมายประจำรูป	ความหมายที่เกิดจากการเปรียบเทียบ
	กบ	คน
<u>วิเคราะห์อรรถลักษณ์</u>	[-มนุษย์]	[+มนุษย์]
	[+ครึ่งบกครึ่งน้ำ]	[-กระโดด]
	[+กระโดด]	[-รู้]
	[+ถูกจำกัดพื้นที่]	
	[-รู้]	

ประโยคนี้เปรียบเทียบกบหมายถึงคน โดยมีอรรถลักษณ์ที่เกิดจากการเปรียบเทียบ “กบ” กับ “คน” คือ [-รู้] กบเป็นสัตว์ครึ่งบกครึ่งน้ำที่เคลื่อนที่โดยการกระโดด (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546, น. 8) กบ

ที่ถูกครอบอยู่ภายใต้กะลาถูกจำกัดอยู่ในพื้นที่แคบ ไม่สามารถเคลื่อนที่ไปที่ใดได้ และไม่สามารถมองเห็นและรับรู้สิ่งต่าง ๆ ได้ จึงถูกนำมาเปรียบเป็นคนที่มองเห็นโลกในวงแคบ และมีความรู้น้อย

4) เจ้าชู้ไก่แจ้ หมายถึง ผู้ชายที่มีนิสัยเจ้าชู้ เกี้ยวผู้หญิงไปมา (จันทิมา น่วมศรีนวล, 2554, น. 60)

	ความหมายประจำรูป	ความหมายที่เกิดจากการเปรียบเทียบ
	ไก่แจ้	คน
วิเคราะห์อรรถลักษณ์	[-มนุษย์]	[+มนุษย์]
	[+ปีก]	[-ปีก]
	[+เพศผู้]	[+เพศผู้]
	[+อาการป้อ]	[+อาการเกี้ยว]
	[+ผสมพันธุ์]	[+ผสมพันธุ์]
	[+มีคู่มากกว่าหนึ่ง]	[+มีคู่มากกว่าหนึ่ง]

ประโยคนี้เปรียบเทียบไก่แจ้เป็นผู้ชายที่มีนิสัยเจ้าชู้ โดยมีอรรถลักษณ์ร่วมกันระหว่างความหมายประจำรูปของ “ไก่แจ้” กับความหมายที่เกิดจากการเปรียบเป็น “คน” คือ [+เพศผู้] และ [+มีคู่มากกว่าหนึ่ง] ไก่แจ้เป็นสัตว์เพศผู้ที่มักจะเข้าหาไก่ตัวเมียเพื่อผสมพันธุ์ ไก่แจ้จะขยับปีกและกางปีกเมื่อเจอไก่ตัวเมีย หรือที่เรียกว่าอาการป้อ เพื่อเป็นการแสดงว่าต้องการผสมพันธุ์ ไก่แจ้เป็นสัตว์สังคมชอบอยู่เป็นกลุ่ม ถ้าเลี้ยงตัวเดียวจะเหงาตาย จึงควรเลี้ยงเป็นครอบครัว ไก่แจ้ตัวผู้หนึ่งตัว จะมีคู่เป็นตัวเมียจำนวนสองถึงสามตัว (ศรี เกศมณี, 2534) จึงนำมาเปรียบเป็นผู้ชายเจ้าชู้ โดยอรรถลักษณ์ [+มีคู่มากกว่าหนึ่ง] ได้จากการนำพฤติกรรมของไก่แจ้มาเปรียบเป็นพฤติกรรมของผู้ชายเจ้าชู้ที่มักเกี้ยวหญิงไปมา และมีคู่มากกว่าหนึ่งคน

5) จระเข้ขวางคลอง หมายถึง คนที่ไปขัดขวางผู้อื่น (ประเทือง คล้ายสุบรรณ์, 2530, น. 21)

	ความหมายประจำรูป	ความหมายที่เกิดจากการเปรียบเทียบ
	จระเข้	คน
วิเคราะห์อรรถลักษณ์	[-มนุษย์]	[+มนุษย์]
	[+เลื้อยคลาน]	[+เดินทาง]
	[+น้ำ]	[+น้ำ]
	[+ดุร้าย]	
	[+กินเนื้อ]	

ประโยคนี้เปรียบเทียบจระเข้หมายถึงคน โดยมีอรรถลักษณ์ร่วมกันระหว่างความหมายประจำรูปของ “จระเข้” กับความหมายที่เกิดจากการเปรียบเทียบเป็น “คน” คือ [+น้ำ] จระเข้เป็นสัตว์เลื้อยคลานอาศัยอยู่ริมน้ำ และว่ายน้ำเก่ง ในสมัยก่อนผู้คนเดินทางโดยทางน้ำและใช้เรือเป็นพาหนะ ตามแม่น้ำลำคลองจะมีจระเข้เป็นจำนวนมาก จระเข้เหล่านั้นเป็นตัวกีดขวางเส้นทางการจราจรและเป็นอุปสรรคในการ

เดินทางเป็นอย่างมาก (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546, น. 290) จึงนำจระเข้มาเปรียบกับคนที่ไปขัดขวางผลประโยชน์ของผู้อื่น

4.2 ความหมายเปรียบเทียบของสัตว์ในภาษาอินโดนีเซีย

ความหมายเปรียบเทียบของสัตว์ในภาษาอินโดนีเซียที่มีความหมายเปรียบเทียบหมายถึง คน หมายถึง มนุษย์ เชื้อชาติ อวัยวะ ลักษณะของมนุษย์ เช่น คนดี คนร้าย คนเก่ง ผู้ชาย ผู้หญิง บุคคลประเภทที่สาม ผู้วิจัยพบข้อมูลทั้งสิ้น 287 ประโยค พบสัตว์ที่มีความหมายเปรียบเทียบเป็นคน จำนวน 79 ประเภท ซึ่งสามารถจัดกลุ่มสัตว์ออกเป็น 7 กลุ่ม ได้แก่ สัตว์บก สัตว์น้ำ สัตว์ปีก สัตว์ครึ่งบกครึ่งน้ำ สัตว์เลื้อยคลาน สัตว์ที่ไม่มีกระดูกสันหลังขนาดเล็ก โดยผู้วิจัยอ้างอิงการจัดหมวดหมู่คำของนววรรณ พันธุเมธา (2544) และสัตว์ในวรรณกรรม ดังตัวอย่าง

1) Pembebek ‘คนที่มีพฤติกรรมแบบเป็ด’ หมายถึง ผู้ชายที่ชอบหรือฝักใฝ่การมีภรรยาหลายคน (Departemen Pendidikan Nasional, 2014, hlm. 154)

	ความหมายประจำรูป	ความหมายที่เกิดจากการเปรียบเทียบ
	Bebek ‘เป็ด’	คน
วิเคราะห์อรรถลักษณ์	[-มนุษย์]	[+มนุษย์]
	[+ปีก]	[-ปีก]
	[+ว่ายน้ำ]	[+มีคู่]
	[+มีคู่]	[+มาก]
	[+มาก]	

ประโยคนี้เปรียบเทียบ Bebek ‘เป็ด’ หมายถึงผู้ชายที่ชอบหรือฝักใฝ่การมีภรรยาหลายคน โดยมีอรรถลักษณ์ร่วมกันระหว่างความหมายประจำรูปของ “เป็ด” กับความหมายที่เกิดจากการเปรียบเป็น “คน” คือ [+มีคู่] และ [+มาก] เป็ดและคนเป็นสิ่งมีชีวิตเหมือนกัน จึงนำเป็ดมาเปรียบเป็นคน เป็ดเป็นสัตว์ที่มีคู่หลายตัวในการผสมพันธุ์ เป็ดตัวผู้หนึ่งตัวสามารถมีคู่มากถึง 17 ตัว หรือมากกว่า (Sanjaya Adi, para.2) เป็ดจึงถูกนำมาเปรียบเป็นผู้ชายที่มีภรรยาหลายคน

2) Buaya darat ‘จระเข้บก’ หมายถึง ผู้ชายเจ้าชู้[2] (Departemen Pendidikan Nasional, 2014, hlm. 213)

	ความหมายประจำรูป	ความหมายที่เกิดจากการเปรียบเทียบ
	Buaya ‘จระเข้’	คน
วิเคราะห์อรรถลักษณ์	[-มนุษย์]	[+มนุษย์]

[2] Buaya darat ‘จระเข้บก’ มี 2 ความหมายได้แก่ 1. คนไม่ดี (หัวขโมย นักล้วงกระเป๋า) 2. ผู้ชายเจ้าชู้ (Departemen Pendidikan Nasional, 2014, hlm. 213)

[+เลื้อยคลาน]	[-เลื้อยคลาน]
[+กินเนื้อ]	[+เพศชาย]
[-เลือก]	[-เลือก]
[-ลิ้น]	

ประโยคนี้เปรียบเทียบ Buaya ‘จระเข้’ หมายถึงผู้ชายเจ้าชู้ โดยนำพฤติกรรมของจระเข้มาเปรียบเป็นนิสัยของผู้ชาย โดยมีอรรถลักษณ์ร่วมกันระหว่างความหมายประจำรูปของ “จระเข้” กับความหมายที่เกิดจากการเปรียบเป็น “คน” คือ [-เลือก] จระเข้เป็นสัตว์ที่อาศัยอยู่ได้ทั้งบนบกและในน้ำ จระเข้เป็นสัตว์กินเนื้อที่ไม่มีลิ้น จระเข้จึงสามารถกินสัตว์ทุกชนิดอย่างไม่เลือก จึงถูกนำมาเปรียบเป็นผู้ชายที่มีนิสัยเจ้าชู้คบหาผู้หญิงมากมายอย่างไม่เลือก

3) Kambing hitam ‘แพะดำ’ หมายถึง คนที่ถูกป้ายสีให้มีความผิด (Departemen Pendidikan Nasional, 2014, hlm. 612)

	ความหมายประจำรูป	ความหมายที่เกิดจากการเปรียบเทียบ
	Kambing ‘แพะ’	คน
วิเคราะห์อรรถลักษณ์	[-มนุษย์]	[+มนุษย์]
	[+บก]	[+ถูกใช้ประโยชน์]
	[-ดุร้าย]	
	[+กินพืช]	
	[+ถูกใช้ประโยชน์]	

ประโยคนี้เปรียบเทียบ Kambing ‘แพะ’ เป็น คน โดยมีอรรถลักษณ์ร่วมกันระหว่างความหมายประจำรูปของ “แพะ” กับความหมายที่เกิดจากการเปรียบเป็น “คน” คือ [+ถูกใช้ประโยชน์] แพะเป็นสัตว์ที่ไม่ดุร้าย และถูกใช้ประโยชน์ในหลายทาง เช่น เป็นอาหารของมนุษย์ และถูกใช้ประโยชน์ในพิธีกรรมทางศาสนา แพะมักจะถูกนำมาบูชายัญ ถูกเชือดโดยไม่รู้ตัว ในสำนวนนี้ สีดำถูกเปรียบเป็นความผิด แพะที่มีสีดำจึงถูกนำมาเปรียบเป็นคนที่ไม่มีความผิดแต่กลับถูกป้ายสีให้มีความผิดโดยไม่รู้เรื่องราวและต้องรับโทษ

4) Anjing ulang bangkai ‘หมากินซากศพซ้ำ ๆ ’ หมายถึง คนชั่วที่ทำชั่วซ้ำ ๆ (Arief Bachtiar, 2014, hlm. 12)

	ความหมายประจำรูป	ความหมายที่เกิดจากการเปรียบเทียบ
	Anjing ‘หมา’	คนชั่ว
วิเคราะห์อรรถลักษณ์	[-มนุษย์]	[+มนุษย์]
	[+บก]	[-ดี]
	[+กัด]	
	[+สกปรก]	
	[-ดี]	

ประโยคนี้เปรียบเทียบ Anjing ‘หมา’ หมายถึง คนชั่ว โดยมีอรรถลักษณ์ร่วมกันระหว่างความหมายประจำรูปของ “หมา” กับความหมายที่เกิดจากการเปรียบเป็น “คน” คือ [-ดี] หมาและคนเป็นสิ่งมีชีวิตเหมือนกัน จึงนำหมามาเปรียบกับคน ชาวอินโดนีเซียที่นับถือศาสนาอิสลามเชื่อว่าหมาเป็นสัตว์สกปรก (Murray, 1998) กินของสกปรกซ้ำ ๆ จึงเปรียบเทียบความสกปรกของหมากับการทำชั่วของคน

5) Ayam kampus ‘ไก่มหาวิทยาลัย’ หมายถึง นักศึกษาผู้หญิงที่ค้าบริการทางเพศ[3] (ฮามัม สุปรียาดี, 2559)

	ความหมายประจำรูป	ความหมายที่เกิดจากการเปรียบเทียบ
	Ayam ‘ไก่’	คน
วิเคราะห์อรรถลักษณ์	[-มนุษย์]	[+มนุษย์]
	[+ปีก]	[+เพศหญิง]
	[+เพศเมีย]	[+เข้าหาผู้ชาย]
	[+เข้าหาตัวผู้]	

สำนวนนี้เปรียบเทียบ Ayam ‘ไก่’ หมายถึง ผู้หญิง โดยมีอรรถลักษณ์ร่วมกันระหว่างความหมายประจำรูปของ “ไก่” กับความหมายที่เกิดจากการเปรียบเป็น “คน” คือ [+เพศหญิง] และ [+เข้าหาผู้ชาย] ไก่เป็นสัตว์ที่สามารถผสมพันธุ์ได้ตลอดเวลา โดยเฉพาะตัวเมียที่มักจะเข้าหาตัวผู้เพื่อผสมพันธุ์ พฤติกรรมของไก่ตัวเมียจึงถูกนำมาเปรียบเป็นนักศึกษาหญิงในมหาวิทยาลัยที่ขายบริการทางเพศ

4.3 วิเคราะห์เปรียบเทียบความหมายเปรียบเทียบของสัตว์ในภาษาไทยและภาษาอินโดนีเซีย

ผลการวิเคราะห์ พบว่า ข้อมูลความหมายเปรียบเทียบของสัตว์ในภาษาไทยและภาษาอินโดนีเซียสามารถจำแนกได้เป็น 2 กลุ่ม ตามความเหมือนและความต่างของความหมายเปรียบเทียบของสัตว์ในภาษาไทยและภาษาอินโดนีเซีย ในด้านความหมายเปรียบเทียบที่เกิดขึ้น และประเภทของสัตว์ที่นำมาใช้ในการเปรียบเทียบ ดังนี้

4.3.1 ความหมายเปรียบเทียบที่เกิดจากการนำสัตว์มาใช้ในการเปรียบเทียบ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ข้อมูลความหมายเปรียบเทียบของสัตว์ในภาษาไทยและภาษาอินโดนีเซีย สามารถจำแนกได้เป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

4.3.1.1 ความหมายเปรียบเทียบของสัตว์จากสัตว์ประเภทเดียวกันและมีความหมายเปรียบเทียบเหมือนกัน

ผลการวิเคราะห์พบว่า ในภาษาไทยและภาษาอินโดนีเซียมีการนำสัตว์ประเภทเดียวกันมาใช้ในการเปรียบเทียบและมีความหมายเปรียบเทียบที่เหมือนกัน ดังตัวอย่าง

[3] ผู้วิจัยตรวจสอบความหมายเปรียบเทียบจาก ดร.ฮามัม สุปรียาดี ผู้สอนภาษาอินโดนีเซีย อาจารย์ประจำคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

(1) ปลิง (ดูดเลือด) และ lintah darat ‘ปลิงบก’

ความหมายเปรียบเทียบของสัตว์	ไทย	อินโดนีเซีย
	ปลิง (ดูดเลือด)	lintah darat ‘ปลิงบก’
ความหมาย: คนที่คอยหาผลประโยชน์จากผู้อื่น		
ความหมายประจำรูปภาษา:	ไทย	อินโดนีเซีย
	ปลิง	ปลิง
	[-มนุษย์]	[-มนุษย์]
	[-กระดูกสันหลัง]	[-กระดูกสันหลัง]
	[+น้ำ]	[+น้ำ]
	[+ดูดเลือด]	[+ดูดเลือด]
	[+เกาะติด]	[+เกาะติด]
	[+หาประโยชน์]	[+หาประโยชน์]
ความหมายเปรียบเทียบ:	ไทย	อินโดนีเซีย
	คน	คน
	[+มนุษย์]	[+มนุษย์]
	[-ดี]	[-ดี]
	[+เกาะติด]	[+เกาะติด]
	[+หาประโยชน์]	[+หาประโยชน์]

จากตัวอย่าง “ปลิง (ดูดเลือด)” และ “lintah darat” เห็นได้ว่าทั้งสองตัวอย่างใช้ “ปลิง” ในการเปรียบเทียบเป็น “คน” เหมือนกัน สำนวน“ ปลิงดูดเลือด” และ“ lintah darat” ‘ปลิงบก’ มีความหมายเหมือนกัน คือ คนที่คอยหาประโยชน์จากผู้อื่น ปลิงเป็นสัตว์ไม่มีกระดูกสันหลัง อาศัยอยู่ในน้ำ เกาะคนหรือสัตว์เลือดอุ่นเพื่อดูดกินเลือดเป็นอาหาร (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546, น. 679) ปลิงที่เกาะติดหาประโยชน์จากสัตว์อื่นจึงถูกนำมาเปรียบเทียบกับคนที่คอยหาประโยชน์จากผู้อื่น โดยมีอรรถลักษณ์ร่วมกัน ระหว่างความหมายประจำรูปของ “ปลิง” กับความหมายที่เกิดจากการเปรียบเป็น “คน” คือ [+หาประโยชน์]

ในสำนวนทั้งสองภาษา “ปลิง” มีอรรถลักษณ์เหมือนกันทุกประการ ได้แก่ [-มนุษย์] [+น้ำ] [+ดูดเลือด] [+เกาะติด] และ [+หาประโยชน์] และมีความหมายเปรียบเทียบเหมือนกัน คือ “คน” โดยมีอรรถลักษณ์ที่แสดงความหมายเปรียบเทียบร่วมกัน คือ [+มนุษย์] [-ดี] [+เกาะติด] และ [+หาประโยชน์]

4.3.1.2 ความหมายเปรียบเทียบของสัตว์จากสัตว์ต่างประเภทกันแต่มีความหมายเปรียบเทียบเหมือนกัน

ผลการวิเคราะห์พบว่า ในภาษาไทยและภาษาอินโดนีเซีย มีการนำสัตว์ต่างชนิดกันมาใช้ในการเปรียบเทียบ แต่เกิดความหมายเปรียบเทียบที่เหมือนกัน ดังตัวอย่าง

1) ตกอยู่ในระหว่างเขาควาย และ Bagaikan domba di tengah- tengah serigala. ‘เหมือนแกะที่อยู่ระหว่างหมาป่า’

ความหมายเปรียบเทียบของสัตว์	ไทย	อินโดนีเซีย
	ตกอยู่ในระหว่างเขาควาย	Bagaikan domba di tengah- tengah serigala. ‘เหมือนแกะที่อยู่ระหว่างหมาป่า’
ความหมาย ตกอยู่ท่ามกลางสถานการณ์ที่เป็นอันตราย :		
ความหมายประจำรูปภาษา :	ไทย	อินโดนีเซีย
	เขาควาย	หมาป่า
	[+ส่วนของร่างกาย]	[-มนุษย์]
	[+ของสัตว์]	[+บก]
	[+แหลมคม]	[+ดุร้าย]
	[+อันตราย]	[+อันตราย]
	[+บาดเจ็บ]	[+บาดเจ็บ]
	[+เสียชีวิต]	[+เสียชีวิต]
ความหมายเปรียบเทียบ:	ไทย	อินโดนีเซีย
	ภัยอันตราย	ภัยอันตราย
	[+อันตราย]	[+อันตราย]
	[+บาดเจ็บ]	[+บาดเจ็บ]
	[+เสียชีวิต]	[+เสียชีวิต]
	[+สูญเสีย]	[+สูญเสีย]

สำนวน “ตกอยู่ในระหว่างเขาควาย” เปรียบเทียบเขาควายหมายถึงภัยอันตราย โดยมีอรรถลักษณ์ร่วมกันระหว่างความหมายประจำรูปของ “เขาควาย” กับความหมายที่เกิดจากการเปรียบเป็น “ภัยอันตราย” คือ [+อันตราย] [+บาดเจ็บ] และ [+เสียชีวิต] ควายเป็นสัตว์ตัวใหญ่ มีเขาโค้งยาวแหลมคม (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546, น. 233) เขาของควายสามารถใช้เป็นอาวุธในการโจมตีศัตรูให้บาดเจ็บได้ จึงนำเขาควายมาเปรียบเป็นภัยอันตราย

สำนวน “Bagaikan domba di tengah- tengah serigala.” ‘เหมือนแกะที่อยู่ระหว่างหมาป่า’ เปรียบเทียบ serigala ‘หมาป่า’ หมายถึงภัยอันตราย โดยมีอรรถลักษณ์ร่วมกันระหว่างความหมายประจำรูปของ “หมาป่า” กับความหมายที่เกิดจากการเปรียบเป็น “ภัยอันตราย” คือ [+อันตราย] [+บาดเจ็บ] [+เสียชีวิต] หมาป่าเป็นสัตว์ป่าที่ดุร้าย กินเนื้อสัตว์ต่าง ๆ เป็นอาหาร (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546, น .1258) การเข้าไปอยู่ท่ามกลางฝูงหมาป่าอาจทำให้เกิดอันตรายจนถึงชีวิตได้ จึงนำหมาป่ามาเปรียบเป็นอันตราย

สำนวน “และ” ตกอยู่ระหว่างเขาควาย “Bagaikan domba di tengah- tengah serigala.” ‘เหมือนแกะที่อยู่ระหว่างหมาป่า’ มีความหมายเหมือนกันคือ ตกอยู่ท่ามกลางสถานการณ์ที่เป็นอันตราย ในทั้งสองภาษามีความหมายเปรียบเทียบเหมือนกันคือ ” ภัยอันตราย “โดยมีอรรถลักษณ์ที่แสดงความหมายเปรียบเทียบร่วมกัน คือ[+อันตราย] [+บาดเจ็บ] [+เสียชีวิต] และ [+สูญเสีย] แต่เปรียบเทียบโดยใช้ความหมายประจำรูปเป็นสัตว์ที่ต่างกัน กล่าวคือ ในภาษาไทยเปรียบเป็น “เขาควาย” แต่ในภาษาอินโดนีเซียเปรียบเป็น “หมาป่า”

4.3.2 ประเภทของสัตว์ที่นำมาใช้ในการเปรียบเทียบ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ข้อมูลความหมายเปรียบเทียบของสัตว์ในภาษาไทยและภาษาอินโดนีเซียมีความแตกต่างทางด้านประเภทของสัตว์ที่นำมาใช้ในการเปรียบเทียบ ซึ่งสามารถจำแนกได้เป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

4.3.2.1 ความหมายเปรียบเทียบของสัตว์ในภาษาไทยที่ไม่พบในภาษาอินโดนีเซีย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ในภาษาไทยมีสัตว์ที่ถูกนำมาใช้ในการเปรียบเทียบที่ไม่พบในความหมายเปรียบเทียบของสัตว์ในภาษาอินโดนีเซีย ดังตัวอย่างต่อไปนี้

1) สมัน ในสำนวน “เสือในร่างสมัน” หมายถึง คนร้ายที่ปลอมตัวมาในร่างคนดี (ยิ่งลักษณ์ งามดี, 2531, น. 91)

	ความหมายประจำรูป	ความหมายที่เกิดจากการเปรียบเทียบ
	สมัน	คน
วิเคราะห์อรรถลักษณ์	[-มนุษย์]	[+มนุษย์]
	[+บก]	[+ดี]
	[+กินพืช]	[-อันตราย]
	[-อันตราย]	

ประโยคนี้เปรียบเทียบสมันหมายถึงคน โดยมีอรรถลักษณ์ร่วมกันระหว่างความหมายประจำรูปของ “สมัน” กับความหมายที่เกิดจากการเปรียบเทียบเป็น “คน” คือ [-อันตราย] สมันเป็นสัตว์กินพืช (อัมพา ศรีสุพัทพงษ์, น. 64) ไม่ดุร้าย ไม่เป็นอันตรายต่อสัตว์ชนิดอื่น จึงนำสมันมาเปรียบเป็นคนดีที่ไม่เป็นอันตราย

2) แมลงเม่า ในสำนวน “แมงเม่าบินเข้ากองไฟ” หมายถึง คนที่เข้าหาอันตราย (ขุนวิจิตมาตรา, 2543, น. 432)

	ความหมายประจำรูป	ความหมายที่เกิดจากการเปรียบเทียบ
	แมลงเม่า	คน
วิเคราะห์อรรถลักษณ์	[-มนุษย์]	[+มนุษย์]
	[-กระดูกสันหลัง]	[+เข้าหาอันตราย]*
	[-ใหญ่]	

[+บิน]
[+ชอบแสงไฟ]

ประโยคนี้เปรียบเทียบแมลงเม่าหมายถึงคน โดยมีอรรถลักษณ์ที่เกิดจากการเปรียบเทียบ “แมลงเม่า” เป็น “คน” คือ [+เข้าหาอันตราย]* แมลงเม่าหรือแมงเม่าเป็นสัตว์ไม่มีกระดูกสันหลังขนาดเล็ก บินได้ และชอบแสงไฟ แมลงเม่าชอบบินเข้าไปหาแสงไฟจนทำให้ตัวมันเป็นอันตราย (ขุนวิจิตรมาตรา, 2543, น. 432) จึงนำแมลงเม่ามาเปรียบเป็นคนที่เข้าหาอันตราย

4.3.2.2 ความหมายเปรียบเทียบของสัตว์ในภาษาอินโดนีเซียที่ไม่พบในภาษาไทย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ในภาษาอินโดนีเซียมีสัตว์ที่ถูกนำมาใช้ในการเปรียบเทียบที่ไม่พบในความหมายเปรียบเทียบของสัตว์ในภาษาไทย ดังตัวอย่างต่อไปนี้

1) Bagai pungguk merindukan bulan. ‘เหมือนนกฮูกคิดถึงดวงจันทร์’ หมายถึง คนที่คิดถึงคนที่ไม่ได้รักตน (Departemen Pendidikan Nasional, 2014, hlm. 1116)

	ความหมายประจำรูป	ความหมายที่เกิดจากการเปรียบเทียบ
	Pungguk ‘นกฮูก’	คน
วิเคราะห์อรรถลักษณ์	[-มนุษย์]	[+มนุษย์]
	[+ปีก]	
	[+บิน]	
	[+กลางคืน]	

สำนวน “pungguk merindukan bulan.” ‘นกฮูกคิดถึงดวงจันทร์’ มีความหมายที่ต้องการจะสื่อ คือ คนที่คิดถึงคนที่ไม่ได้รักตน นกฮูกเป็นสัตว์ที่หากินตอนกลางคืน ชาวอินโดนีเซียเห็นว่านกฮูกชอบมองดวงจันทร์ที่อยู่สูงกว่า จึงนำนกฮูกมาเปรียบเป็นคนที่คิดถึงคนที่ไม่ได้รักตน และไม่ได้รับความรักตอบกลับมา

2) Bunglon ‘กิ้งก่าคาร์เมเลียน’ หมายถึง คนที่ไม่มีความคิดแน่นอน เปลี่ยนไปมา (Departemen Pendidikan Nasional, 2014, hlm. 224)

	ความหมายประจำรูป	ความหมายที่เกิดจากการเปรียบเทียบ
	bunglon ‘กิ้งก่าคาร์เมเลียน’	คน
วิเคราะห์อรรถลักษณ์	[-มนุษย์]	[+มนุษย์]
	[+เลื้อยคลาน]	[-แน่นอน]*
	[+เปลี่ยนสี]	
	[-แน่นอน]	

สำนวน “bunglon” ‘กิ้งก่าคาร์เมเลียน’ มีความหมายที่ต้องการจะสื่อ คือ คนที่ไม่มีความคิดแน่นอน เปลี่ยนไปมา โดยมีอรรถลักษณ์ที่เกิดจากการเปรียบเทียบ “กิ้งก่าคาร์เมเลียน” เป็น “คน” คือ [-แน่นอน]* กิ้งก่าคาร์เมเลียนเป็นสัตว์เลื้อยคลาน อาศัยอยู่ตามต้นไม้ สามารถเปลี่ยนสีผิวหนังของมันให้

กลมกลืนกับสิ่งแวดล้อมได้ (Departemen Pendidikan Nasional, 2014, hlm. 224) ชาวอินโดนีเซียจึงนำกิ้งก่าคาร์เมเลียนมาเปรียบเป็นคนที่ไม่มีความคิดแน่นอน เปลี่ยนไปมา

5. สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาความหมายเปรียบเทียบของสัตว์ในภาษาไทยและภาษาอินโดนีเซียที่มีความหมายเปรียบเทียบหมายถึง คน พบว่าในภาษาไทยมีสัตว์ที่ถูกนำมาใช้ในการเปรียบเทียบจำนวน 69 ประเภท ส่วนในภาษาอินโดนีเซียพบสัตว์ทั้งสิ้น 79 ประเภท โดยสัตว์ที่พบสามารถถูกแบ่งได้เป็น 7 กลุ่ม ได้แก่ สัตว์บก สัตว์น้ำ สัตว์ปีก สัตว์ครึ่งบกครึ่งน้ำ สัตว์เลื้อยคลาน สัตว์ไม่มีกระดูกสันหลังขนาดเล็ก และสัตว์ในวรรณกรรม ซึ่งสามารถจำแนกได้เป็น สัตว์เลี้ยงในบ้าน สัตว์เลี้ยงเพื่อเป็นอาหารและแรงงาน และสัตว์ป่า ผลการวิเคราะห์ ความเหมือนและความต่างของความหมายเปรียบเทียบของสัตว์ในภาษาไทยและภาษาอินโดนีเซีย สามารถจำแนกได้เป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ ความหมายเปรียบเทียบของสัตว์ที่ใช้สัตว์ในการเปรียบเทียบประเภทเดียวกันและมีความหมายเปรียบเทียบเหมือนกัน และความหมายเปรียบเทียบของสัตว์ที่ใช้สัตว์ในการเปรียบเทียบต่างกันแต่มีความหมายเปรียบเทียบเหมือนกัน

ความหมายเปรียบเทียบของสัตว์ในภาษาไทยและภาษาอินโดนีเซียที่หมายถึง คน เป็นผลจากการนำอวัยวะร่างกายของสัตว์ คุณสมบัติทางกายภาพ ลักษณะนิสัย พฤติกรรม และความเป็นอยู่ของสัตว์มาเปรียบกับคน นิสัยของคนในลักษณะต่าง ๆ เช่น คนดุร้าย คนเก่ง คนมีอำนาจ นอกจากนี้สัตว์บางประเภทอาจไม่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกันทางกายภาพแต่ก็มีความหมายเปรียบเทียบหมายถึงสิ่งเดียวกันได้ เช่น เสือ และ จระเข้ มีความหมายเปรียบเทียบหมายถึง ภัยอันตราย เหมือนกัน โดยเสือเป็นสัตว์บก จระเข้เป็นสัตว์เลื้อยคลาน แต่สัตว์ทั้งสองประเภทนี้มีอรรถลักษณ์เหมือนกัน คือ [-มนุษย์] [+อันตราย] [+กินเนื้อ] [+ดุร้าย] [+บาดเจ็บ] [+เสียชีวิต]

การศึกษาความหมายเปรียบเทียบของสัตว์ไม่เพียงสะท้อนให้เห็นถึงระบบความคิดของผู้คนในสังคมไทยและอินโดนีเซีย แต่ยังสะท้อนให้เห็นถึงโลกทัศน์ และทัศนคติที่มีต่อสัตว์ของผู้คนในทั้งสองสังคม สัตว์แต่ละประเภทอาจมีความหมายแตกต่างกันไป ขึ้นอยู่กับทัศนคติที่มีต่อสัตว์ของผู้คนในสังคม ชาวไทยมองว่าสัตว์ป่า เช่น เสือ จระเข้และงู มีความดุร้ายและเป็นอันตรายต่อมนุษย์ ความหมายเปรียบเทียบของสัตว์ป่าที่หมายถึงคนจึงเป็นไปในทางที่ไม่ดี สัตว์ป่ามักถูกเปรียบเทียบเป็นคนร้าย คนชั่ว หรือคนที่มีพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ ส่วนสัตว์เลี้ยงในบ้าน เป็นสัตว์ที่ถูกควบคุมโดยมนุษย์ ในเรื่องการให้อาหาร การคุ้มครองดูแล สัตว์เลี้ยงในบ้านมักเชื่อง โดยมนุษย์เลี้ยงไว้ในบ้านเพื่อความสำราญ เป็นของเล่น เช่น หมา แมว สัตว์เลี้ยงในบ้านมักมีความหมายเปรียบเทียบหมายถึง คนที่สร้างความรำคาญ แต่ไม่ทำอันตรายต่อมนุษย์ ส่วนสัตว์เลี้ยงเพื่อเป็นอาหารและแรงงาน ถือว่าเป็นสัตว์เลี้ยงของมนุษย์ประเภทหนึ่งเช่นเดียวกัน

แต่แตกต่างจากสัตว์ในบ้านตรงที่มนุษย์เลี้ยงสัตว์ประเภทนี้ไว้เพื่อใช้ประโยชน์บางอย่าง เช่น เพื่อใช้แรงงานในการลากของ ไถนา หรือเทียมพาหนะ เช่น วัวและควาย หรือเลี้ยงไว้เพื่อเป็นอาหาร เช่น ไก่ เป็ด หมู ด้วยคุณประโยชน์ของสัตว์ใช้แรงงานหรืออาหาร ที่มักจะถูกใช้ประโยชน์จากมนุษย์ ความหมายเปรียบเทียบของสัตว์ประเภทนี้จึงมีความหมายไปในทางที่อ่อนแอ รู้ไม่เท่าทันคนอื่นหรือไม่ฉลาดจึงถูกใช้ประโยชน์

ความหมายเปรียบเทียบของสัตว์ในภาษาไทยและภาษาอินโดนีเซียมักจะเป็นการเปรียบเทียบมนุษย์กับสัตว์ อาจมีความหมายในการเปรียบเปรย การว่ากระทบ การประชดประชัน หรือเป็นการเตือนสติ ให้ข้อคิด เพราะมนุษย์กับสัตว์มีความผูกพันอย่างใกล้ชิด มนุษย์ทั้งเลี้ยงสัตว์ไว้ดูเล่น ไว้เป็นเพื่อน เป็นอาหาร เป็นพาหนะหรือใช้แรงงาน จึงทำให้มนุษย์เข้าใจลักษณะนิสัยของสัตว์ (จินดารัตน์ บุญพันธ์, 2547) รวมถึงมนุษย์มองว่าสัตว์เป็นสิ่งมีชีวิตที่อยู่ต่ำกว่ามนุษย์ (Murray, 1998) ดังนั้น ในบางครั้งมนุษย์จึงนำสัตว์มาเปรียบเทียบในลักษณะดูถูก ว่ากล่าว ส่วนใหญ่เป็นการเปรียบเทียบลักษณะ กิริยาอาการ นิสัยและลักษณะเด่นของสัตว์แต่ละประเภท

ในภาษาไทยและภาษาอินโดนีเซียมีความหมายเปรียบเทียบที่เกี่ยวกับสัตว์เป็นจำนวนมาก และความหมายที่เกิดจากการเปรียบเทียบของภาษาทั้งสองนั้น ยังมีความคล้ายคลึงกันในบางประเด็น อาจเป็นเพราะประเทศไทยและประเทศอินโดนีเซียตั้งอยู่ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เช่นเดียวกัน จึงทำให้ทั้งสองประเทศมีสภาพภูมิประเทศ ภูมิอากาศ พืชพันธุ์ไม้ พันธุ์สัตว์ รวมถึงวัฒนธรรมบางประการที่คล้ายคลึงกัน ตัวอย่างความหมายเปรียบเทียบข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่าผู้คนในสังคมอินโดนีเซียและไทยมีโลกทัศน์ และกระบวนการคิดที่มีต่อสัตว์คล้ายคลึงกัน

เอกสารอ้างอิง

กาญจนาคพันธุ์ (นามแฝง). (2543). *สำนวนไทย.* พระนคร: บำรุงสาส์น.

จันทิมา น่วมศรีนวล. (2554). *ย้อนคำ สำนวนไทย*. กรุงเทพฯ: คลื่นอักษร.

จินดารัตน์ บุญพันธ์. (2547). *ความหมายเปรียบเทียบของสัตว์ในสำนวนไทย* (วิทยานิพนธ์ศิลปะศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ชุลีพร, นำโชค, อาภรณ์. (2536). *สำนวนไทย สุภาษิต คำพังเพย*. กรุงเทพฯ: บริษัทอักษรพิพัฒน์.

นววรรณ พันธุเมธา. (2544). *คลังคำ.* กรุงเทพฯ: อมรินทร์.

ประเทือง คล้ายสุบรรณ์. (2530). *สำนวนไทย.* พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ: สุทธิสารการพิมพ์.

ยิ่งลักษณ์ งามดี. (2531). *สำนวนไทย.* กรุงเทพฯ: อักษรบัณฑิต.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). *พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542*. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.

ศรี เกศมณี. (2534). *ไก่แจ้.* กรุงเทพฯ: ปลาตะเพียน.

อัมพา ศรีสุพัทพงษ์. (ม.ป.ป.). *สัตว์ป่าในเมืองไทย.* กรุงเทพฯ: อักษรวัฒนา.

อุดมพร อมรธรรม. (2556). *สำนวนไทย ฉบับจัดหมวดหมู่.* กรุงเทพฯ: แสงดาว.

ฮามัม สุปรียาดี. อาจารย์ผู้สอนภาษาอินโดนีเซีย. คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. (15 กรกฎาคม 2559). สัมภาษณ์.

References

Arief Bachtiar. (2014). *2700 Peribahasa Indonesia*. Jakarta: Buana Raya.

Murray, D. (1998). *Hubungan antara manusia dan binatang di daerah Malang*. Retrieved from www.acicis.murdoch.edu.au/hi/.../pmurrayfldrep.doc

Departemen Pendidikan Nasional. (2014). *Kamus Besar Bahasa Indonesia Pusat Bahasa (4th ed.).* Jakarta: Gramedia.

Nida, E. A. (1975). *Componential analysis of meaning*. Mouton: The Hague.

Sanjaya, A. (n.d.).'*bebek'*. Retrieved from http://mantrapeletcelanadalam.blogspot.com /2015/12/ilmu-pelet-agar-beristri-dua-atau-lebih.html